คู่มือวิทยากร/ครูพาทำ

โคก หนอง นา ศพช.นม.

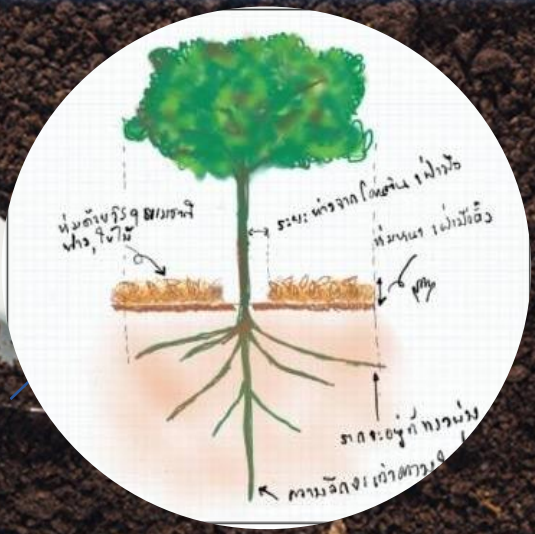
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Credit : อ.รักษ์เผ่า พลรัชน์

และทีมงานโคก หนอง นา วิศวะ ม.ขอนแก่น

เรียบเรียง : นศท. นางสาวนาฏยา พรหมบุตร

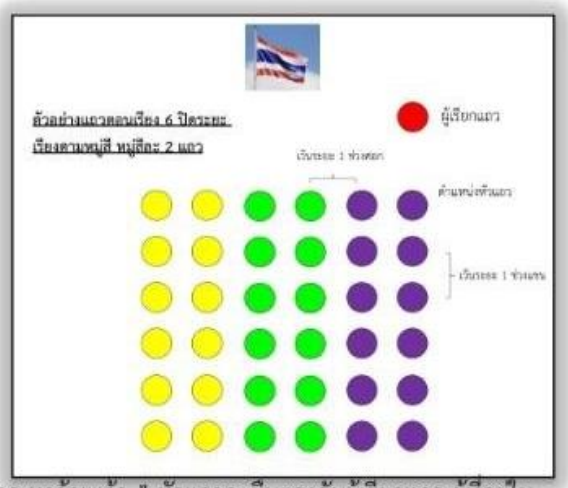

ถึงแม้ว่าดินจะมีแต่หินและทรายแต่หินและทรายก็มีธาตุอาหารสำหรับพืช

พอสมควรเพียงแต่ไม่มี “จุลินทรีย์” มาช่วยทำให้ดินมี “จุลินทรีย์”

โดย “อย่าปอกเปลือกเปลือยดิน ให้ห่มดิน”

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

1) เรียกรวมพล เรียกแถว จัดแถว นับจำนวน

1.1 **ผู้เรียกแถว เรียกแถว " ทั้งหมดฟังเรียกแถว"**

รูปแบบการเรียกแถว

- แถวตอน ปิดระยะ เปิดระยะ
- แถวหน้ากระดาน ปิดระยะ หรือ เปิดระยะ

1.2) **เรียกแถว**

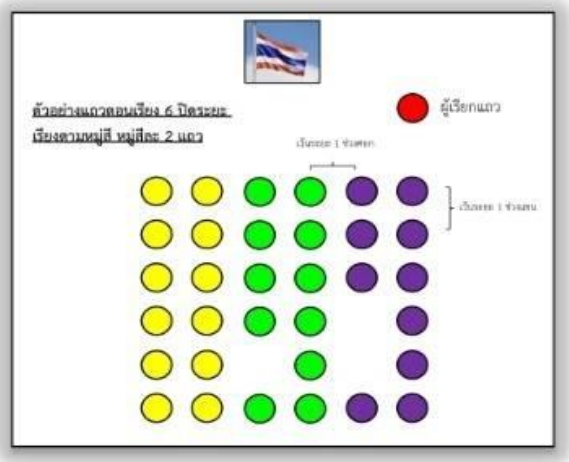
ตัวอย่างการเรียกแถว " แถวตอนปิดระยะ 6 แถว ตามหมู่สีสีละ 2 แถว หาข้าพเจ้า " หัวแถวจะยืนตรงกับผู้เรียกแถว ผู้ที่อยู่ในแถวจะยกข้อศอกซ้ายขึ้น พร้อมมือขวาแตะบ่าคนข้างหน้า

**หากเป็นแถวเปิดระยะ จะเว้นระยะหน้าหลังจาก 1 ช่วงแขน เป็น 3 ช่วงแขน ส่วนระยะด้านข้าง 1 ช่วงศอกเหมือนปิดระยะ*

1.3) **นับจำนวนผู้เข้าร่วม** ด้วยการสั่ง "เริ่มจากหัวแถว นับตลอดนับ" โดยจะเริ่มนับจากหัวแถว ให้ผู้นับสะบัดหน้าไปด้านซ้ายของตนไล่จนถึงท้ายแถว เมื่อเริ่มนับจากท้ายแถวให้ผู้ที่นับแตะไหล่ของผู้ที่อยู่ข้างหน้าขณะทำการนับ ให้ทำเช่นนี้จนถึงคนสุดท้าย เมื่อสิ้นสุดการนับ ให้คนสุดท้ายส่งเสียงสรุปยอดทั้งหมดแจ้งผู้นำกระบวนการหน้าเสาธง

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

เทคนิคการนับยอดในกรณีมีผู้เข้ารับการฝึกจำนวนมาก

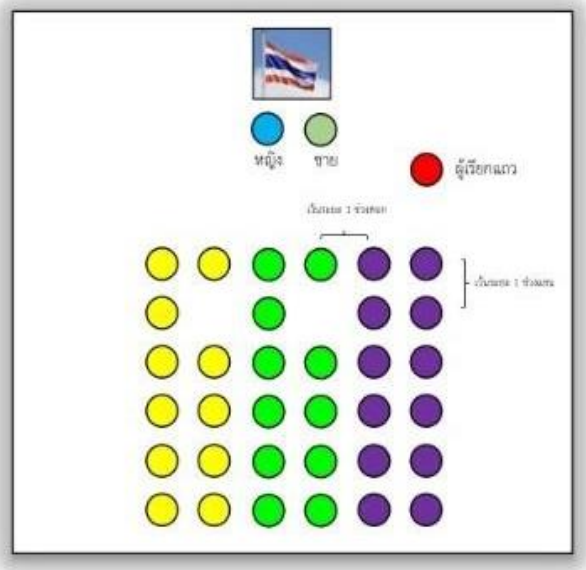
หลังจากทุกคนเข้าที่เรียบร้อยให้สั่งจัดแถวปิดแถวด้านข้างและด้านหลังให้เต็ม แล้วผู้นำกิจกรรมหน้าเสาธงสั่งให้ผู้ตรวจแถวนับจำนวนแถว พร้อมให้คนสุดท้ายของแต่ละแถวขานจำนวนคนขาด เช่น ในตัวอย่างเป็นแถวตอนเรียง 6 มีจำนวน 6 แถว หากมีจำนวนคนครบทุกแถว จำนวนจะเท่ากับ 6 x 6 = 36 คน แต่ในแถวที่ 2 ขาด 2 แถวที่ 4 ขาด 1 คน เมื่อนำไปหักลบ จะเหลือยอด = 36 – 2 – 1 = 33 คน

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

2) ตัวแทนเชิญธงชาติ

- ผู้นำกิจกรรมหน้าเสาธง กล่าวเชิญตัวแทน หญิง 1 ท่าน ชาย 1 ท่าน เพื่อเชิญธงชาติ
- ตัวแทนหญิงยืนด้านซ้ายมือ ตัวแทนชายยืนด้านขวา
- เคารพธงชาติโดยการโค้งคำนับ ก่อนตัวแทนชายปลดเชือกธงชาติแล้วมายืนประจำตำแหน่ง
- ธงชาติขึ้นลงทางขวามือเสมอ
- เมื่อเชิญธงชาติเสร็จให้ผูกเชือกธงชาติตรงกลางเสา
- ตำแหน่งธงชาติตอนเชิญธงชาติลงเสร็จ ปลายธงอยู่ประมาณหางคิ้ว

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

5 ขั้นตอนกระบวนการหน้าเสาธง

ขั้นที่ 1) กล่าวคำปฏิญาณ ผู้นำกระบวนการหน้าเสาธง นำกระบวนการ

1.1) ผู้ร่วมกิจกรรมใหม่ ให้ผู้นำกระบวนการหน้าเสาธง นำ " ทั้งหมดกล่าวคำปฏิญาณตนตามข้าพเจ้า"

1.2) ผู้ร่วมกิจกรรมเคยได้รับการฝึกแล้ว ให้ผู้นำกระบวนการหน้าเสาธง นำ " ทั้งหมดกล่าวคำปฏิญาณตนพร้อมข้าพเจ้า"

คำปฏิญาณตน

ชาติของเรา เป็นไทยอยู่ได้ จนถึงตัวเราทุกวันนี้
เพราะบรรพบุรุษของเรา เอาเลือด เอาเนื้อ เอาชีวิต
และความลำบากยากเข็ญเข้าแลกไว้
เราต้องรักษาชาติ เราต้องบำรุงชาติ
เราต้องรักษาแผ่นดิน ด้วยการทำเกษตรอินทรีย์
เราต้องสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ให้สามารถพึ่งตนเอง
และสร้างความมั่งคั่งใหม่ ให้แก่แผ่นดินไทยให้จงได้

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

5 ขั้นตอนกระบวนการหน้าเสาธง

ขั้นที่ 2) เชิญธงชาติ

2.1) คำกล่าวก่อนเคารพธงชาติ

"ธงชาติและเพลงชาติไทย เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย เราจงร่วมใจกันยืนตรงเคารพธงชาติ ด้วยความภาคภูมิใจในเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทย"

2.2) ร้องเพลงชาติ โดยให้ผู้นำกิจกรรมหน้าเสาธง ร้องนำท่อนแรก " ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย " แล้วให้ทั้งหมดร้องรับในท่อนถัดมา "เป็นประชารัฐ ....." จนจบ

2.3) เมื่อเชิญธงชาติเสร็จให้ตัวแทนชาย นำเชือกไปผูกเก็บให้แนวแนวเชือกอยู่ตรงกลางเสา จากนั้นตัวแทนทั้งสองโค้งคำนับแล้วกลับเข้าแถว

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

5 ขั้นตอนกระบวนการหน้าเสาธง

ขั้นที่ 3) กิจกรรมสวดมนต์,สวดขอพร, สวดบูชา หรือ กิจกรรมพิธีตามหลักศาสนา

ผู้นำกิจกรรมหน้าเสาธง กล่าวเชิญทำกิจกรรมตามหลักศาสนา โดยให้เริ่มจากส่วนใหญ่ของผู้ร่วมกิจกรรม

คำกล่าวที่แนะนำ

- ขอเชิญพี่น้องพุทธ สวดมนต์บทสั้นพร้อมกัน
- ขอเชิญพี่น้องคริสต์ นำสวดหรือประกอบกิจกรรมตามหลักศาสนา
- ขอเชิญพี่น้องมุสลิม นำสวดหรือประกอบกิจกรรมตามหลักศาสนา
- โดยหาครบข้างต้นแล้ว ขอให้สอบถามก่อนจบขั้นตอนที่ 3 ว่า
- "เชิญพี่น้องท่านอื่น ประกอบกิจกรรมตามหลักศาสนา เชิญครับ" หากไม่มีให้เริ่มขั้นตอนที่ 4 เป็นลำดับถัดไป

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

5 ขั้นตอนกระบวนการหน้าเสาธง

ขั้นที่ 4) สงบนิ่งเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และน้อมสำนึกถึงพระกรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระบูรพมหากษัตราธิราชเจ้า

คำกล่าวที่แนะนำ

" ขอให้ทุกท่านพร้อมใจกันยืนสงบนิ่งเป็นเวลาประมาณ 1 นาที เพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษของเรา ที่ได้เอาเลือดเนื้อเอาชีวิตและความลำบากยากเข็ญเข้าแลกผืนแผ่นดินของเราไว้ และน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณของบูรพกษัตริย์ทุกพระองค์ที่ได้ปกปักรักษาราชอาณาจักรไทยไว้ให้พวกเราและลูกหลานไทย

น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ได้ทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแสงสว่างและทางรอดในยามวิกฤติและพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 ที่ได้ทรงโปรดเกล้า ในพระปฐมบรมราชโองการ " ที่จะทรงสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป " ด้วยการนำศาสตร์พระราชาเพื่อเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

เชิญลงมือปฏิบัติ เมื่อครบ 1 นาที ให้กล่าว "เลิกปฏิบัติ ขอบคุณครับ/ค่ะ"

ลำดับกระบวนการหน้าเสาธง จิตอาสาพัฒนา

5 ขั้นตอนกระบวนการหน้าเสาธง

ขั้นที่ 5) เชิญผู้ใหญ่ในเครือข่ายหรือครู อาจารย์ ตอกย้ำอุดมการณ์ สร้างขวัญกำลังใจ

อุดมการณ์เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ

1) ศรัทธาในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 9 และศาสตร์พระราชา ในหลักการ "เชื่อว่าทานมีฤทธิ์ "

2) ศรัทธาในศาสดาและหลักคำสอนของศาสนา บนพื้นฐานความเท่าเทียมเสมอภาคและภาระดรภาพ

บทพิจารณาอาหาร

ในโลกนี้ยังมีคนที่จนยาก ต้องลำบากสารพัดแสนขัดสน
อย่ากินทิ้งกินขว้างตามใจตน สงสารคนอื่นที่ไม่มีกิน
ข้าวเอ่อข้าวสุก ต้องกินกันทุกบ้านทุกฐานถิ่น
กว่าจะมาเป็นข้าวให้เรากิน ชาวนาสิ้นกำลังเกือบทั้งปี
ต้องทนแดดทนฝนทนลมหนาว กว่าจะได้ข้าวจากนามาถึงนี่
คนกินข้าวควรคิดดูให้ดี ชาวนานี้มีคุณต่อเราไม่เบาเลย
ข้าวทุกจานอาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้างเป็นของมีค่า
หลายคนเหนื่อยอยากลำบากหนักหนา
กว่าจะได้มาเปลืองแรงเปลืองทุน กินอาหารให้หมดคนอดยังมี
เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาสิของจริง

พระราชดำรัส ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

"...ถึงบอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง หรือ ทฤษฎีใหม่ สองอย่างนี้จะนำความเจริญแก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำได้โดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้..."

พระราชปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก

"ขอให้ถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภทรัพย์และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพย์ไว้ให้บริสุทธิ์"

หลักการทำงานในกิจกรรมลงแปลง เอามื้อ โฮมฮัก เอาแฮง ซอแรง ลงแขก สามัคคี

หลักการทำงานแบบคนจน ให้ยึดหลัก 3 ค.

- คึกคัก
- คล่องแคล่ว
- ครื้นเครง

สิ่งที่จะได้จากการปฏิบัติกสิกรรมธรรมชาติ จิตอาสาพัฒนาเอามื้อสามัคคี

สิ่งที่เราจะต้องได้ในการทำงานลงพื้นที่หรือลงแปลง ทุกครั้ง คือ

1. **ได้งาน** คือ ได้เนื้องานตามแผนงานที่ได้วางไว้
2. **ได้เพื่อน** คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างการทำงานในหมู่คณะ โดยเน้นความสามัคคี การช่วยเหลือแบ่งปัน การรับฟังซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน (นิคฺคณฺเห นิคฺคหารหำ ปคฺคณฺเห ปคฺคหารหำ)
3. **ได้พัฒนาตนเอง** ได้ฝึกปฏิบัติจากงานในสถานการณ์จริง เป็นการเพิ่มทักษะและความรู้ (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวท)

หลักกสิกรรมธรรมชาติ

- **หลักกสิกรรมธรรมชาติ** คือ การเลี้ยงดินให้ดินเลี้ยงพืช
- **เลี้ยงดิน** คือ กระบวนการสร้างสมดุลทางธรรมชาติ เรื่องพลังงาน และการพึ่งพาอาศัยกัน
- **ความเชื่อเดิม** : อาหารของพืช คือ ปุ๋ย
- **กสิกรรมธรรมชาติ** : ปุ๋ยคืออาหารของดิน และปุ๋ยเกิดขึ้นได้โดยกระบวนการทางธรรมชาติ
- **ความเชื่อเดิม** : สารอาหารที่จำเป็นสำหรับพืช คือ N,P,K
- **กสิกรรมธรรมชาติ** : แร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับพืช มี 16 ชนิด และหาได้จากธรรมชาติ ในหิน,ทรายและกรวด N ได้จากน้ำฝน
- $6CO_2 + 6H_2O$ -- **สังเคราะห์แสง** -- > $C_6H_{12}O_6$ (**น้ำตาล**) + $6O_2$

10 ขั้นตอน การตรวจแปลง
ตามหลักกสิกรรมธรรมชาติ

① การจัดการกลุ่ม สำรวจพื้นที่ แบ่งหน้าที่ แบ่งคน ความสามัคคี

② การเตรียมดิน ขุดร่องน้ำ + ฝาย

③ ปลูกป่า 5 ระดับ

④ ปลูกแฝก อนุรักษ์ดิน ≈ และน้ำ

⑤ ปลูกดอกไม้ เพื่อบริหารแมลง

⑥ การหมักดิน ฟาง เศษใบไม้แห้ง ฯลฯ

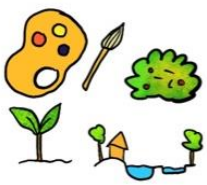
⑦ การเลี้ยงดิน ≈ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (แห้งธาม-น้ำธาม)

⑧ การท่องคาถาเลี้ยงดิน 5 ภาษา

⑨ ศิลปะ ความสวยงาม เรียบร้อยของแปลง

⑩ การจัดเก็บอุปกรณ์ ล้างทำความสะอาดจัดวางให้เป็นระเบียบ

1 – สำรวจพื้นที่ แบ่งคนแบ่งงาน

การเตรียมการก่อนลงแปลง 1 วัน

- สำรวจพื้นที่จริงเพื่อให้รู้จักภูมิสังคม เช่น ดิน ขุดยากขุดง่าย, มีต้นไม้ขวางทางมั้ย
- พิจารณางานและกำลังคน แล้ววางแผนการทำงาน แบ่งงานตามประเภทและลักษณะงานตามขั้นตอนการทำงาน เช่น งานขุด, งานห่มดิน, งานครัว, งานเบิกจ่ายอุปกรณ์, งานสวัสดิการ ฯลฯ
- กำหนดแนววางแนว และทำตัวอย่างให้ดู

วันลงแปลง

- สำรวจพื้นที่อีกครั้ง เพื่อประเมินงานหากมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ฝนตก
- วางแผนงานตามประเภทและลำดับงาน จากนั้นแบ่งคน ตามงานที่วางแผน

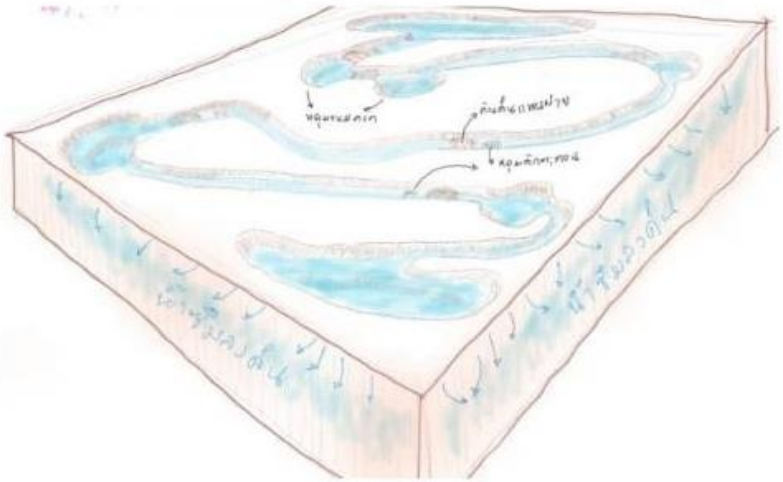
2 – การเตรียมดิน ขุดร่อง ทำฝาย

<u>คลองไส้ไก่</u> คือ คลองขนาดเล็กที่มีการออกแบบตามลักษณะที่เรียกไส้ไก่ คือ เล็กและคดเคี้ยวไปมาในพื้นที่ของเรา โดยจะมีวัตถุประสงค์ในการชะลอความเร็วและควบคุมทิศทางการกระจายตัวของน้ำ ในพื้นที่ โดยจะพอจะสรุปประโยชน์ได้ดังนี้

๑. ชะลอความเร็วของน้ำเพื่อให้มีเวลาซึมลงดินและการะจายตัวใต้ผิวดิน สร้างความชุ่มชื้นในรัศมีโดยรอบ

๒. ความคุมทิศทางการไหลของน้ำเพื่อลำเลียงไปยังต้นไม้ โดยลดการใช้สปริงเกอร์ (ธรรมชาติธรรมดา)

๓. ดักตะกอนปุ๋ยไม่ให้ลงไปสร้างความตื้นเขินให้กับหนอง ทั้งยังเป็นธนาคารปุ๋ยในตัวด้วย

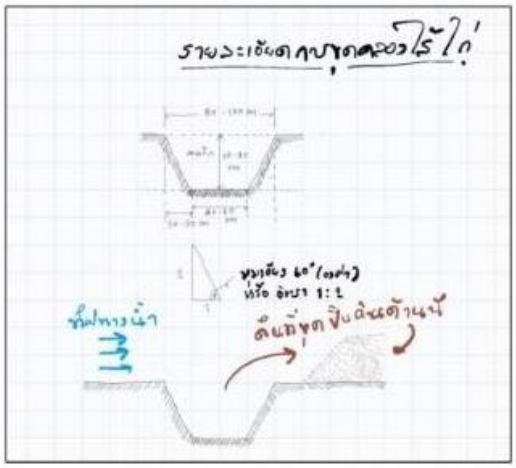

2 – การเตรียมดิน ขุดร่อง ทำฝาย

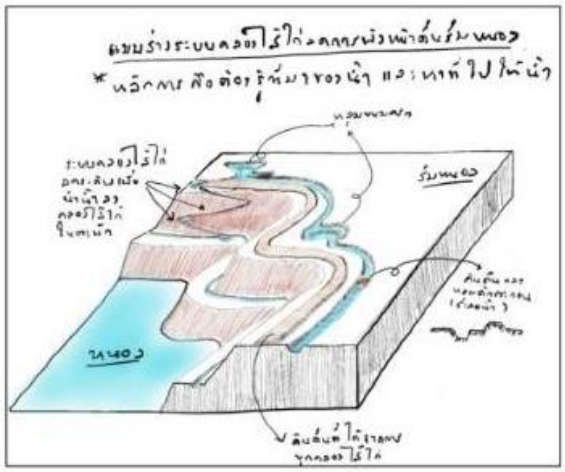
การขุดคลองไส้ไก่

- การปั้นคันดินจะต้องดูทิศทางการไหลของน้ำ โดยดินที่ขุดจะนำไปปั้นเป็นคันด้านตรงข้ามกับทิศทางน้ำไหล

การขุดคลองไส้ไก่

- ต้องรู้ที่มาและหาที่ไปให้น้ำ

2 – การเตรียมดิน ขุดร่อง ทำฝาย

การทำฝาย

ฝายจะถูกจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

- ฝายต้นน้ำลำธาร, ฝายชะลอน้ำ,ฝายชะลอความชุ่มชื้น (หรือฝายแม้ว)
- ฝายกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร

ในการทำงานกสิกรรมธรรมชาติ เราจะเน้นฝายต้นน้ำลำธารเพื่อสร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่ ด้วยการใช้วัสดุตามธรรมชาติ เช่น รากพืชตามธรรมชาติ, ก้อนหิน, ไม้ไผ่, เศษกิ่งไม้ เป็นต้น หากไม่มีก็ใช้ดินปั้นเป็นคัน หรืออาจจะทำลักษณะ ฝายแฝกขั้นบันไดก็ได้เช่นกัน สิ่งที่เราควรหลีกเลี่ยงคือ กระสอบพลาสติกหรืออุปกรณ์ที่เป็นพลาสติกทั้งหมด

หลักการสำคัญคือเราต้องเริ่มสร้างฝายจากที่สูงสุดก่อนแล้วค่อยไล่ระดับลงมา

3 – การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกไม้ 5 ระดับ

การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกไม้ 5 ระดับ

1. ไม้สูง คือไม้ที่มีลำต้นสูง เป็นไม้เนื้อแข็ง มีระบบรากที่ลึกและใหญ่ เช่น ตะเคียน, สัก, ยางนา, มะค่า, ประดู่, เต็ง, รัง
2. ไม้กลาง คือ ไม้ที่มีความสูงไม่มาก สูงรองลงมาจากไม้สูง ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ผล เช่น มะม่วง, มะละกอ, ไผ่, กล้วย, มะพร้าว, ส้ม,ทุเรียน
3. ไม้เตี้ย คือ ไม้ประเภทไม้ทรงพุ่ม ต้นเตี้ย เช่น พริก.มะเขือ,มะนาว, ตะไคร้,
4. ไม้เรี่ยดิน คือไม้ที่มีใบหรือเถาระดับเดียวกับดิน เช่น แตงโม, ฟักทอง, อัญชัน
5. ไม้หัวในดิน คือ พืชกินหัว เช่น มัน, กระชาย, ข่า

3 – การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกไม้ 5 ระดับ

การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกไม้ 5 ระดับ ในหลุมพอเพียง

- เราสามารถปลูกไม้ ทั้ง 5 ระดับในหลุมเดียวกันได้
- ต้องมีพืชเบิกนำเป็นกล้วยซึ่งเป็นพืชพี่เลี้ยง และให้ปลูกในทิศตะวันตก เพราะกล้วยโตไวกว่าพืชชนิด และสามารถบังแสงแดดช่วงบ่ายให้ต้นไม้ที่เพิ่งปลูก
- บริเวณรอบ ๆ หลุม อาจจะมีคลองไส้ไก่หรือร่องน้ำเล็กและปลูกแฝกเป็นการล็อคน้ำในที่ชื้มอยู่ใต้หลุม

หลุมพอเพียง

4 – การปลูกแฝก อนุรักษ์ดินและน้ำ

หญ้าแฝก

หญ้าแฝกเป็นหญ้าที่มีคุณสมบัติพิเศษ เนื่องจากรากยาวและมีความแข็งแรงมาก (Shear Strength avg. 75 MPa) และมีระบบรากที่ตรงในแนวดิ่งและลึก สามารถเจาะทะลุดินดานได้ จึงถูกมักใช้เป็นพืชปลูกนำพร้อมกล้วยซึ่งเป็นไม้พี่เลี้ยง ซึ่งจะช่วยสร้างโพรงอากาศในดิน

เนื่องจากหญ้าแฝกมีทั้งระบบรากที่ลึก (อาจยาวถึง 3-4 เมตร) และมีใบที่เป็นทรงพุ่ม จึงทำให้สามารถเป็นกำแพงกั้นน้ำทั้งบนดินและใต้ดิน

การปลูกแฝก

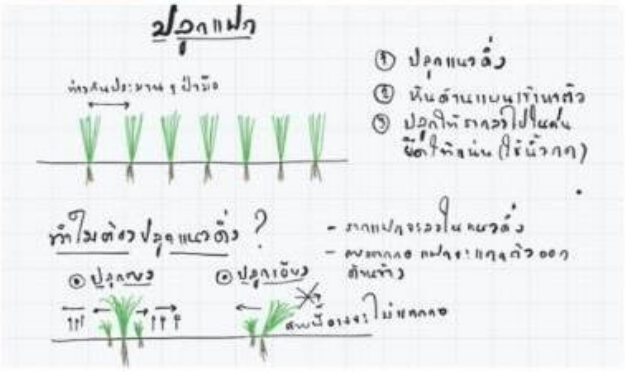
เราต้องเลือกชนิดแฝกให้เหมาะกับพื้นที่ (แฝกลุ่ม แฝกดอน) ปลูกแฝกในแนวดิ่งตั้งฉากกับพื้นดิน และหันด้านแบนเข้าหาตัว มีระยะห่างกัน ประมาณ 1 ฝ่ามือ

ก่อนปลูกแฝกเราต้องเตรียมแฝกก่อนคือต้องสับรากและใบ เพื่อให้รากแฝกเดินได้เร็วและแข็งแรง หลังจากนั้นแช่น้ำหมักจุลินทรีย์รถจืดทิ้งไว้ 1 คืน จะได้ผลดี

4 – การปลูกแฝก อนุรักษ์ดินและน้ำ

แฝกมี 2 ชนิด

แฝกลุ่ม มีใบและรากยาวกว่าหญ้าแฝกดอน เนื้อใบค่อนข้างเนียน มีไขเคลือบมากทำให้มักเจริญเติบโตได้ดี ในที่ที่มีความชื้นสูง และในน้ำแช่ขัง ใบชี้ตรง เมื่อยาวเต็มที่จะหักพับเป็นมุมแหลม, การขยายพันธุ์ด้วยหน่อ ทีอัตราการรอดสูง ไม่ชอบที่ร่มรำไร เจริญเติบ โตและขยายกอได้ อย่างรวดเร็ว แต่ต้องมีการตัดใบจึงจะมีอายุยืนยาว

แฝกดอน พบทั่วไปในที่ค่อนข้างแห้งแล้ง สามารถขึ้นได้ในที่แดดจัดและที่ร่มรำไร กอจะเตี้ยกว่า หญ้าแฝกลุ่ม ใบหยาบมีไขเคลือบน้อย ทำให้ดูกร้านใบเมื่อยาวเต็มที่จะโค้งลงคล้ายตะไคร้ หลังปลูกเมื่อตั้งตัวได้แล้ว ต้องการการดูแลน้อยกว่าหญ้าแฝกลุ่ม

ข้อแตกต่างระหว่างหญ้าแฝกลุ่มและหญ้าแฝกดอน

หญ้าแฝกลุ่ม	หญ้าแฝกดอน
1. กอมีพุ่มใบยาวตั้งตรงสูง	1. กอมีใบยาวแผ่โค้งลงคล้ายตะไคร้
2. กอสูง 150-200 เซนติเมตร	2. กอสูง 100-150 เซนติเมตร
3. ใบยาว 45-100 เซนติเมตร กว้าง 0.6-1.2 เซนติเมตร	3. ใบยาว 35-80 เซนติเมตร กว้าง 0.4-0.8 เซนติเมตร
4. ใบสีเขียวเข้ม หลังใบโค้ง ท้องใบออกสีขาว	4. ใบสีเขียวเข้ม หลังใบเป็นเส้นแข็ง สามเหลี่ยม
5. ใบเนียน มีไขเคลือบมากจึงดูนุ่มมัน	5. ใบหยาบ สากคาย มีไขเคลือบน้อย ดูกร้านไม่เหลือบมัน
6. มีการแตกตะเกียงและแตกแขนงลำต้น	6. ไม่มีการแตกตะเกียงและแตกแขนงลำต้น
7. ช่อดอกสูง 150-250 เซนติเมตร	7. ช่อดอกสูง 100-150 เซนติเมตร
8. รากหยั่งลึก 100-300 เซนติเมตร	8. รากหยั่งลึก 80-100 เซนติเมตร

5 – ปลูกดอกไม้บริหารแมลง

ปลูกดอกไม้เพื่อการบริหารจัดการแมลง

จากพื้นฐานความรู้และภูมิปัญญาบรรพบุรุษ แมลงในโลก ร้อยละ 98 % เป็นมิตรและเกื้อกูลนิเวศของต้นไม้ มีแค่ 2 % เป็นศัตรูพืช

แมลงที่มีส่วนช่วยการจัดการสมดุลทางนิเวศ แมลงจะช่วยในการผสมเกสรและขยายพันธ์พืชตามธรรมชาติ และแมลงเป็นมิตรกับเรา มี 2 ประเภท ที่ช่วยควบคุมปริมาณโดยธรรมชาติ คือ แมลงตัวห้ำ (ห้ำหั่น) และ แมลงตัวเบียน (เบียดเบียน)

ดังนั้นเราต้องปลูกดอกไม้เพื่อล่อแมลง คือ ดอกไม้ที่ไม่มีกลิ่นฉุน เช่น ดอกดาวกระจาย เป็นต้น

6 – การห่มดิน

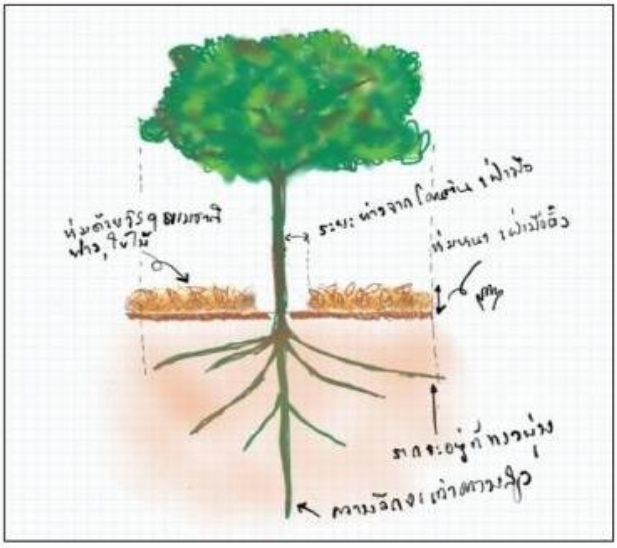
การห่มดิน

พระองค์ท่านทรงสอนพวกเราว่า “ อย่าปอกเปลือยดิน” เพราะจะทำให้ดินศูนย์เสียสมดุล ทั้งน้ำที่ระเหยจากแดดเผาและชีวิตเล็ก ๆ ทั้งที่มองเห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่าไม่สามารถดำรงชีพอยู่ได้ และคุณค่าจากหน้าดินก็ถูกชะล้างด้วยน้ำที่ไหลผ่าน

ดังนั้นการห่มดินจึงทำให้ดินกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

ประโยชน์ที่ได้จากการห่มดิน

- สร้างบ้านให้จุลินทรีย์ เพราะใต้วัสดุห่มดินจะมีความร้อนชื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโตของจุลินทรีย์
- เก็บความชุ่มชื้นที่อยู่ในดิน ป้องกันการระเหยของน้ำในดิน
- สร้างแหล่งอาหารให้สัตว์หน้าดิน
- แก้ปัญหาดินเค็ม
- ปรับสภาพดินและแก้ปัญหาดินเป็นกรด
- วัสดุหีมดินยังช่วยเก็บความชื้นจากหมอกหรือน้ำค้างช่วงเช้า

7 – การเลี้ยงดิน ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ แห้งและน้ำ

แห้งชามน้ำชาม

ขั้นตอนนี้เป็นการให้อาหารที่ใช้เลี้ยงดินคือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในดิน เราจะเติมปุ๋ยอินทรีย์หมักแบบแห้งและน้ำ ที่เราได้เตรียมไว้แล้วบนวัสดุห่มดิน

เราจะเริ่มจากปุ๋ยหมักแห้ง (มูลสัตว์) แล้วตามด้วยการรดปุ๋ยหมักน้ำหรือน้ำหมักจุลินทรีย์รสจืด ด้วยอัตราส่วนละลายน้ำ 1:200 หรือ 1 ฝาต่อน้ำ 1 บัวรดน้ำ

8 – คาถาเลี้ยงดิน

คาถาเลี้ยงดิน

1. เลี้ยงดินให้ดินเลี้ยงพืช
2. Feed The Soil and Let The Soil Feed The Plant (ฟีด เดอะ ซอย แอนด์ เล็ท เดอะ ซอย ฟีด เดอะ พล้าน)
3. เจียมได๋ ออยได๋ เจียมตะนำ
4. เลี่ยงเทะ อีดเทะ เลี่ยงละชิว
5. เลี้ยงแม่ธรณี ให้แม่ธรณีเลี้ยงแม่โพสพ
6. ภาษาถิ่นตามพื้นที่ทำงาน เช่น ปะกากะญอ, ม้ง, กำเมือง , อีสาน, ใต้

ตรวจสอบความสวยงามของแปลง
จัดแต่งให้ดูสวยงาม
สามารถทำเป็นแหล่งเช็คอิน
หรือ Landmark
ของพื้นที่ได้
หลังจากลงแปลงเสร็จแล้ว
เก็บขยะ และอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
พร้อมรับการตรวจแปลง

ทำความสะอาดอุปกรณ์ที่นำมาลงแปลง
ให้สะอาดเรียบร้อย
เช็คจำนวนอุปกรณ์และซ่อมแซม
หากมีอุปกรณ์ชำรุด พร้อมที่จะนำ
อุปกรณ์ไปเก็บให้
เรียบร้อย

คาถาเลี้ยงดิน

เลี้ยงดิน ให้ดินเลี้ยงพืช

feed the soil and let the soil feed the plan

เจียมได๋ ออยได๋ เจียมตะนำ

เลี่ยงเทะ อึดเทะ เลี้ยงละชิว

เลี้ยงแม่ธรณี ให้แม่ธรณี
เลี้ยงแม่โพสพ

คำปฏิญาณตน

ชาติของเรา เป็นไทยอยู่ได้
จนถึงตัวเราทุกวันนี้
เพราะบรรพบุรุษของเรา
เอาเลือด เอาเนื้อ เอาชีวิต
และความลำบากยากเข็ญ เข้าแลกไว้
เราต้องรักษาชาติ เราต้องบำรุงชาติ
เราต้องรักษาแผ่นดิน
ด้วยการทำเกษตรอินทรีย์
เราต้องสร้างเศรษฐกิจพอเพียง
ให้สามารถพึ่งตนเอง
และสร้างความมั่งคั่งใหม่
ให้แก่แผ่นดินไทยให้จงได้

บทพิจารณาอาหาร

ในโลกนี้ยังมีคนที่จนยาก
ต้องลำบากสารพัดแสนขัดสน
อย่ากินทิ้งกินขว้างตามใจตน
สงสารคนอื่นที่ไม่มีกิน
ข้าวเอ๋ย ข้าวสุก
ต้องกินกันทุกบ้านทุกฐานถิ่น
กว่าจะมาเป็นข้าวให้เรากิน
ชาวนาสิ้นกำลังเกือบทั้งปี
ต้องทนแดด ทนฝน ทนลมหนาว
กว่าจะได้ข้าวจากนามาถึงนี่
คนกินข้าวควรคิดดูให้ดี
ชาวนานี้มีคุณต่อเราไม่เบาเลย
ข้าวทุกจานอาหารทุกอย่าง
อย่ากินทิ้งขว้างเป็นของมีค่า
หลายคนเหนื่อยยากลำบากหนักหนา
กว่าจะได้มาเปลืองแรงเปลืองทุน
กินอาหารให้หมด คนอดยังมี

"เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาสิของจริง"

ทฤษฎีบันได ๙ ขั้นสู่ความพอเพียง

พอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน

"การพัฒนาต้องทำพื้นฐานให้มั่นคงก่อน ให้ทั้งประเทศไม่อด แล้วจึงพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นขั้นเป็นตอน จึงจะแน่นอน

ศาสตร์พระราชา 5 ระดับ

1. ปรัชญา
2. ทฤษฎี
3. วิธีปฏิบัติแบบเป็นขั้นเป็นตอน
4. เทคนิค/นวัตกรรม
5. การบริหารแบบคนจน

โคก หนอง นา โมเดล

หลักกสิกรรมธรรมชาติ

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา

สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน

Email: cdlcenter11@gmail.com โทร 0 4449 0386